Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Lausunto

28.10.2022 KEHA 14105/2022

Valtiovarain valiokunta
Maatalousjaosto

Maatalousjaosto, lausuntopyyntö 28.10.2022, HE 154/2022

Saaristomeriohjelman rahoituksen riittävyys

Saaristomeren valuma-alue on Suomen ainoa niin sanottu hotspot -alue eli se lukeutuu Itämeren suojelukomissiossa (HELCOM) tunnistettuihin koko Itämeren pahimpiin ravinnekuormituksen lähdealueisiin. Hallituksen Saaristomeriohjelmaa toteuttava maatalouden vesiensuojelun tiekartta eli ns. HELCOM hotspot -tiekartta on valmistunut. Siinä esitetään kymmenen toimea/keinoa kustannusarvioineen maatalouden fosforikuormituksen vähentämiseksi. Saaristomeren fosforikuormituksesta jopa 87 prosenttia on peräisin maataloudesta.

HELCOM hotspot -tiekartan toimien riittävä resursointi mahdollistaa osaltaan lainsäädännössä vesien- ja merenhoidolle asetettujen tavoitteiden saavuttamisen.

Saaristomeriohjelmaa toteuttavan hotspot -tiekartan rahoituksen osalta on tunnistettavissa lukuisia merkittäviä puutteita, kun asiaa tarkastellaan toimenpidetasolta lähtien. Rahoituspuutteiden lisäksi on monia lainsäädännöllisiä haasteita, jotka pahimmillaan suoranaisesti estävät toimien rahoituksen valtion tukena. Lisäksi olemassa olevan puutteellisenkin rahoituksen osalta haasteena on, että se on hajallaan useissa eri rahoitusinstrumenteissa, joita ei ole erityisesti kohdennettu Saaristomeren valuma-alueelle. Sääntelyn ja rahoituksen esteet on esitetty alla taulukkomuodossa hotspot -ohjelmaan kirjattujen keinojen/toimien mukaisessa järjestyksessä.

VARSINAIS-SUOMEN ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUS
0295 022 500
www.ely-keskus.fi
Y-tunnus 2296962-1
Kirjaamo
PL 236, 20101 Turku
kirjaamo.varsinais-suomi@ely-keskus.fi

Keino	Toimenpiteet	Sääntelyhaaste	Rahoitushaaste
1. Valuma-alueen olemassa olevan vesiensuojelutiedon kokoaminen toimenpiteiden kohdentamiseksi			• Ei rahoitusta, esitetty rahoitettavaksi tulossuunnittelun kautta.
2. Lannan siirron edistäminen	Ravinnekiertotuen kokeilu. Tuki kohdentuu biokaasulaitoksille kilpailutuksen kautta.	• Suoraa kuljetustukea ei MMM:n tulkinnan mukaan saa maksaa. Tuen teknologiasidonnaisuus on tukiperiaatteiden vastaista. Tuen maksaminen biokaasulaitoksille on ravinnekierron näkökulmasta kustannustehotonta ja johtaa pahimmillaan ei toivottuihin kehityskulkuihin. • Tukea ei ole kohdennettu ravinneylijäämäiselle Saaristomeren valuma-alueelle, jonne se vesien tilan ja ravinnevirtojen näkökulmasta olisi järkevintä kohdentaa. Kohdentuminen jää kilpailukriteerien ja lopulta tarjoajien aktiivisuuden varaan.	• Kustannusarvio 4 milj eur/a Saaristomeren valuma-alueella. Ravinnekiertotukipilotin rahoitus on 9 milj. eur kahdeksi vuodeksi, mutta se kohdentuu kilpailutuksen kautta, minne kohdentuu. • Rahoituksen jatkosta ole mitään tietoa.
3. Orgaanisten lannoitevalmisteiden käytön edistäminen	Ravinteiden kierrätyksen kokeiluohjelma (RAKI) rahoittaa tutkimus- ja kokeiluhankkeita.		• Tukea tarvittaisiin myös investointeihin sekä tuotantoon ja orgaanisten lannoitteiden käytön edistämiseen. • RAKI-ohjelman rahoitus loppuu 2026.
4. Lannoituksen kehittäminen ja	Neuvontaa viljelijöille, viljavuustietojen osto hallinnolle.	• CAP-tukien ehtona olevien viljavuustietojen näytteenotto, analysointi ja tietojen	• Ei rahoitusta ja vaatisikin ensin lainsäädäntöuudistuksen ministeriöiltä, jotta saatavilla oleva tieto olisi nykyistä

viljavuustiedon hyödyntäminen		tallentaminen sekä saattaminen luotettavaksi ja laajasti hallinnon ja tutkijoiden käyttöön ohjattava säädösteitse.	tarkempaa, luotettavampaa ja vapaammin saatavilla.
5. Peltojen vesitalouden hallinta	Luonnonmukaisen peruskuivatuksen edistäminen (kunnostusojitus).	• Kohdennettu kansallinen tuki ei ole mahdollista, kun CAP-ohjelmassa on kohdentamaton tuki.	• CAP-rahoitusta ei ole kohdennettu Saaristomeren valuma-alueelle ja riittämätön korvaustaso. Tarvitaan 250 000 eur/a kohdennettu lisäpanostus Saaristomeren valuma-alueelle. • Olevan rahoituksen kohdentuminen Saaristomeren valuma-alueella vaatii viestintää ja asiantuntija-apua maatalousyrittäjille.
6. Peltojen kasvipeitteisyyden lisääminen	Sängellä tai kasveilla syksystä seuraavan kevään kylvömuokkaukseen tai kylvöön asti säilytettävä pelto, suojavyöhykkeet, kerääjäkasvit.	• Tarvittava 3,7 milj. eur/a kohdennettu lisärahoitus Saaristonmeren valuma-alueelle ei ole mahdollista nykylainsäädännön puitteissa, kun asiaa tuetaan jo kohdentamattomasti CAP-ohjelmasta.	• Nykyisin Saaristomeren valuma-alueelle kohdentuvan tuen arvon lisäksi tarvittaisiin 3,7 milj. eur/a kohdennettu tukirahoitus, jota viljelijät myös hakisivat. • CAP-rahoituksen kohdentuminen Saaristomeren valuma-alueelle vaatisi kohdennettua vesiensuojelullista viestintää ja asiantuntija-apua viljelijöille, mille ei ole rahoitusta.
7. Maanparannusaineiden käytön lisääminen	Levitetään kipsiä, rakennekalkkia ja puukuituja pelloille avaimet käteen periaatteella, kullekin tuotteelle laaditun ohjeistuksen mukaan siten, että vesiensuojelullinen tavoite saavutetaan. Puukuitu vaatisi todennäköisesti tuotantolaitoksen	• Kipsi: Maa-/kallioperästä peräisin olevaa teollisuuden sivuvirtatuotetta ei saa levittää luomutilan maaperään, vaikka kasviperäistä saa. • Rakennekalkki: Tulisi sääntelyllä mahdollistaa aktiivisen kalkin osan, kuljetuksen, levityksen ja kaksinkertaisen muokkauksen maksamisen valtiontukena.	• Kipsi: rahoitus loppuu 2024. • Rakennekalkki: Ei ole mitään rahoitusta. • Puukuidut: CAP-rahoitus niin pieni, ettei vaikutusta. Lisäksi tuotteen hinta Saaristomeren valuma-alueelle toimitettuna nykyiseltä tuotantolaitokselta Kymenlaaksosta on liian korkea, jotta käyttö alueella olisi ylipäänsä mahdollista.

	Saaristomeren valuma-alueen läheisyyteen.	• Kuitu: Tulisi laatia laki ja asetus, joka mahdollistaa 100 % tuen kipsin tapaan ja poistaa liian pieneksi jäänyt tuki CAP-ohjelmasta.	
8. Vesivastuusitoumusten jalkauttaminen			• Ei rahoitusta, esitetty rahoitettavaksi tulossuunnittelun kautta.
9. Vaikuttavuusinvestointien kehittäminen ja käyttöönotto	Toimivan konseptin ja rahoitusmallin löytäminen vaatii vielä jatkokehittelyä.	• Selvitettävä miten valtiontukisääntely koskee vaikuttavuusrahastoja.	• Rahoitusta jatkokehitystyölle ei ole. • Rahoitusta rahastolle tai tulospalkkiolle ei ole.
10. Meren ravinteiden hyödyntäminen	Järviruo'on niitto. Hoitokalalastus. Muut toimet, kuten fosforin paikallinen kemiallinen saostus.	• Järviruo'on niittoa koskevaa lupa- ja lakikokonaisuutta sujuvoitettava.	• Mereen kohdistuvien toimien kustannustehokkuus toistaiseksi alhainen.

Jotta olemassa oleva vajavainen, kohdentamaton ja useisiin rahoitusinstrumentteihin hajautunut rahoitus saadaan tehokkaasti hyödynnettyä Saaristomeren kuormituksen vähentämiseksi, tulisi kiireellisenä toimena osoittaa rahoitus hankkeelle, jossa muun muassa tunnistettaisiin Saaristomeren valuma-alueelta tiekartan toimien kohdentamisen kannalta vaikuttavimmat alueet, laadittaisiin tuotantotyypeittäin tukipolkuja, joita sovelletaan tilakohtaisten toimenpiteiden suunnittelussa ja toteutuksessa sekä tukipolkujen mukaisen viestinnän ja asiantuntija-avun lisäksi järjestettäisiin alueen toimijoiden kanssa pellonpiennartilaisuuksia ja tapaamisia maatalousyrittäjien kanssa. Toimet vauhdittaisivat merkittävästi olemassa olevan rahoituksen kohdentumista Saaristomeren tilan parantamiseen suunniteltujen toimenpiteiden toteutukseen. Varsinais-Suomen ELY-keskus on valmis toimimaan alueella operaattorina rahoituksen kohdentamisessa ja ohjaamisessa yhteistyössä kumppaniensa kanssa. Resurssitarve on 150 000 euroa.

28.10.2022

Johtaja Olli Madekivi

Kehittämispäällikkö Pekka Salminen

Jakelu Valtionvarainvaliokunnan maatalousjaos, Stiina Hyrri

Tämä asiakirja KEHA/14105/2022 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KEHA/14105/2022 har godkänts elektroniskt

Hyväksyjä Madekivi Olli 27.10.2022 14:00

Esittelijä Salminen Pekka 27.10.2022 13:59